

NOTULEN van de vergadering van stemgerechtigde aangeslotenen, gehouden op donderdag 19 juni 2025 in De Balie te Amsterdam

Aanwezig namens het bestuur:

De heer F. Rottenberg, voorzitter
De heer M. Verhoef, penningmeester
De heer F.A. Ribbens, secretaris
Mevrouw A. Bon, vicevoorzitter
De heer R. Bogaarts, bestuurslid
De heer M. van der Werf, bestuurslid
Mevrouw M. Bergstra, bestuurslid

Aanwezig namens de directie:

Mevrouw H. Verschuur, directeur Lira
Mevrouw J. Haagmans, adjunct-directeur Lira

Aanwezig namens het bureau:

De heer Hein van Leeuwen, directeur Cedar
Mevrouw M. Mastenbroek, jurist
Mevrouw T. van Hattem, teamleider Lira
De heer M. van Dam, medewerker Lira
Mevrouw M. Kolman, medewerker Lira
Mevrouw S. Bemer, medewerker Lira (notulen)

Afwezig met bericht:

De heer J. Ignacio, bestuurslid

Agenda

16.00 - 16.45 uur

Jaarvergadering van Stichting Lira

Jaarverslag 2024, beleid 2025 en verder

- Toelichting door bestuur en directie
- Gelegenheid voor de aangeslotenen om vragen te stellen en hun oordeel uit te spreken over het door Lira gevoerde in 2024 en over het door Lira Fonds gevoerde en te voeren beleid inzake sociale, culturele en educatieve doelen.

Benoeming en herbenoeming bestuursleden

- Willem Asman voor benoeming als penningmeester door de vergadering van stemgerechtigde aangeslotenen op niet-bindende voordracht van het bestuur.

Zo nodig: stemming over de kandidaten.

Rondvraag en sluiting

17.00 - 17.30 uur

Poetry slam: vier ervaren dichters nemen het tegen elkaar op

17.30 - 18.00 uur

Borrel

18.00 - 20.00 uur

Diner

Opening

De voorzitter, Felix Rottenberg, opent de jaarvergadering om 16:10 uur en heet de fictieschrijvers, non-fictie schrijvers, vertalers, ondertitelaars, scenarioschrijvers en educatieve schrijvers van harte welkom.

De voorzitter stelt directeur Hanneke Verschuur, adjunct-directeur Jessica Haagmans en terugtreidend penningmeester Rien Verhoef voor. Deze vergadering nemen we afscheid van Rien Verhoef en Annemarie Bon.

Jaarverslag 2025, beleid 2025 en verder

Financiële toelichting

Penningmeester Rien Verhoef neemt het woord. De rechtenopbrengst in 2024 kwam met bijna € 31 miljoen een fractie lager uit dan in 2023, maar wel voor het vijfde jaar op rij boven de € 30 miljoen. Lira blijft nog altijd hopen op een hernieuwde, reële incassostroom uit Video on Demand

De uitgekeerde gelden vielen hoger uit dan het voorgaande jaar, rond de € 31 miljoen. Hoewel Lira's kosteninhouding van 8% op de uitgekeerde gelden op zichzelf reëel is om onze exploitatie te dekken, is besloten tot een tijdelijk en gerichte verlaging van het, dankzij alle meevallers sterk opgelopen, eigen vermogen. In 2025 zal net als in 2024 in plaats van 8%, 4% worden ingehouden en bewust een tekort van ruim 7 ton worden begroot. Deze verlaagde inhouding kan zo nodig de komende jaren worden herhaald, ook afhankelijk van de vraag of de inmiddels dalende rentebaten zich voortzetten.

Verder is, net als vorig jaar, uit het eigen vermogen een dotatie van 625 duizend euro aan het Lira Fonds gedaan, waarmee de op termijn noodzakelijke verhoging van de socu-inhouding wordt uitgesteld.

Gelukkig mogen we ons sinds jaar en dag verheugen in een gedegen kostenbeheersing en een stabiele basis, mede te danken aan onze dienstverlener Cedar en zijn financiële afdeling onder leiding van Aad Koudijs. Rien Verhoef wenst de rechthebbenden alle goeds, "in het vertrouwen dat mijn taak bij mijn opvolger Willem Asman in goede handen zal zijn". Ook bedankt hij de directie van Lira, en in het bijzonder Hanneke Verschuur voor de jarenlange prettige en geoliede samenwerking. Tot slot doet hij een oproep aan allen: "Lira's belangenbehartiger is niet iets abstracts, uw eigen inzet als rechthebbende kan soms de doorslag geven. Actie vraagt om gezichten van bijbehorende makers. Wees altijd bereid om uw eigen steentje bij te dragen, individueel of als commissie- en bestuurslid."

N.a.v. de toelichting van de penningmeester stelt een aangeslotene een vraag: Bij Buma is het fraudeurs gelukt om 1 ton te stelen. Is dat bij Lira ook mogelijk? Lira antwoordt dat voor ons niet alle details van die kwestie bekend zijn, maar dat wij ons zeer bewust van de risico's zijn. Het identificatie- en claimproces wordt zo goed mogelijk ingericht en gecontroleerd. We nemen onze maatregelen waarmee je 100% uitsluiting hoopt te bereiken.

Artificiële Intelligentie

Jessica Haagmans licht AI toe. Voor Lira is AI een hot topic waar we het afgelopen jaar ook druk mee zijn geweest. Vandaag staan we kort stil bij de volgende punten:

AI – Verleden, heden en toekomst

Artificiële intelligentie, of kunstmatige intelligentie, is kort gezegd technologie die menselijke vermogens nabootst, zoals leren, redeneren, anticiperen en plannen.

Daarbij gebruikt AI regels die door mensen zijn geformuleerd of die door het algoritme zelf zijn afgeleid uit grote hoeveelheden data. AI traint zichzelf door die data te analyseren en daar patronen in te herkennen.

AI klinkt futuristisch, maar het bestaat al tientallen jaren. AI heel lang gebruiken wij tools als de spellingscontrole, google translate en Siri. Maar door de introductie van ChatGPT – een zogenaamde vorm van generatieve AI – voor het brede publiek, heeft het recentelijk een enorme vlucht genomen.

Generatieve AI

Dit is een vorm van kunstmatige intelligentie die nieuwe content creëert, zoals afbeeldingen, video's, audio en tekst. Het analyseert bestaande data, herkent patronen en genereert dan unieke, nieuwe output op basis van een gegeven prompt, een soort vraag of opdracht. In de toekomst wordt AI nog veel geavanceerder – denk aan virtuele personages, interactieve scripts of zelfs volledig gegenereerde boeken. En dat zijn dus slechts de toepassingen in ons bekende domein.

AI – de kansen

AI levert in veel sectoren al zichtbare bijdragen. In de zorg helpt het artsen bij het stellen van diagnoses of het interpreteren van röntgenbeelden. In de energietransitie worden met behulp van AI slimme netwerken efficiënter aangestuurd. En ook in de cultuursector wordt AI steeds vaker ingezet als hulpmiddel bij het structureren van ideeën, herschrijven van teksten of toegankelijk maken van content, bijvoorbeeld via automatische transcriptie of spraak-naar-tekst. AI kan dus een waardevol hulpmiddel zijn – maar het is en blijft de mens die betekenis en context geeft.

AI - de zorgen

AI leert van bestaande content – en dus ook van het werk van schrijvers. Dat gebeurt zonder toestemming, zonder transparantie, en zonder vergoeding. Vervolgens kunnen er ook nieuwe teksten worden genereerd, die sterk lijken op bestaande werken. Dit roept belangrijke vragen op over zeggenschap, auteursrecht, inbreuken en een eerlijke vergoeding.

Internationaal perspectief

De zorgen over AI worden wereldwijd gedeeld. Er is internationaal een duidelijke behoefte aan heldere spelregels die er zeker nog niet zijn.

De Europese Unie werkt aan regelgeving via de AI Act, waarin grenzen en voorwaarden worden vastgelegd voor AI-gebruik.

Twee onderdelen zijn al sinds begin dit jaar in werking getreden. Dat betreft een verbod op alles wat je ermee doet dat een onaanvaardbaar risico vormt. Denk bijvoorbeeld aan social scoring – het beoordelen van burgers op gedrag of reputatie (Doneer je geld voor een goed doel, dan stijgt je score; drink je een glas wijn, dan vermindert je score.) Daarnaast zijn de lidstaten verplicht de bevolking te informeren en op te leiden om te gaan met AI. De overheid heeft bijvoorbeeld een pakket aan tips en tools voor bedrijven om hun werknemers te trainen bewust te worden van het gebruik van AI.

Vanaf augustus dit jaar zullen regels worden opgenomen over "AI toepassingen voor Algemene doeleinden". Denk bijvoorbeeld aan Chat GPT. Voor ons als auteursrechten organisatie is de juiste regelgeving bij dit onderdeel cruciaal.

Het laatste onderdeel van de AI Act wordt naar verwachting in augustus 2026 geïmplementeerd. Hier spelen met name zaken als privacy een rol.

Naast de invoering van de AI Act lopen er wereldwijd rechtszaken over vermeend onrechtmatig gebruik van beschermde werken.

Zo heeft een Hongaarse uitgever Google aangeklaagd, omdat de chatbot Gemini teksten uit hun nieuwsartikelen liet zien zonder toestemming. De rechter heeft hierover vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie:

- Mag een chatbot zomaar fragmenten uit nieuwsartikelen tonen?
- Mag zo'n chatbot worden getraind met teksten van anderen zonder toestemming?

Dit is de eerste keer dat het Europese Hof zich over AI en auteursrecht moet buigen. De beslissing zal grote gevolgen hebben voor hoe AI in heel Europa mag werken.

En in Frankrijk hebben Franse uitgeverijen en schrijvers gezamenlijk Meta (het moederbedrijf van Facebook en Instagram) aangeklaagd. Ze stellen dat hun boeken en artikelen zonder toestemming zijn gebruikt voor AI-training. Ze eisen dat Meta:

- daarmee stopt;
- de gebruikte teksten verwijderd;
- schadevergoeding betaalt en;

- eerlijk vertelt welke teksten ze hebben gebruikt.

Dit is de eerste grote AI-auteursrechtzaak in Frankrijk. Ook deze zaak kan grote gevolgen hebben voor Europa, omdat het bepaalt of grote techbedrijven wel of niet zonder toestemming boeken en artikelen mogen gebruiken om AI te trainen.

Alle verschillende rechtszaken zullen de komende tijd de spelregels van het gebruik van AI gaan bepalen.

Standpunt Lira

Lira vindt dat schrijvers recht hebben op een vergoeding wanneer hun werk wordt gebruikt. Natuurlijk dus ook voor het trainen van AI-modellen. Innovatie mag niet ten koste gaan van de rechten van makers. Er zijn talloze legitieme toepassingen van AI, en wanneer beschermd werk wordt gebruikt, moet dat zorgvuldig gebeuren: met toestemming van de rechthebbende en op basis van een eerlijke vergoeding. En gezien de vele internationale concerns die actief zijn op dit gebied, lijkt het collectief regelen van AI de meest logische weg.

Wat doet Lira?

Lira houdt de ontwikkeling nauwlettend in de gaten en geeft dit domein de hoogste prioriteit.

- Sinds februari dit jaar is bij Lira een jurist werkzaam met als belangrijkste focus AI. Michelle Mastenbroek
- Wij werken samen met Auteursbond en de NVJ om te onderzoeken, mede op basis van continue veranderende omstandigheden, wat de juiste aanpak is.
- Nationaal is een verscheidenheid aan werkgroepen actief. Twee weken geleden zijn wij nog samen met Platformmakers naar Brussel gaan lobbyen. Wij proberen onder meer onder de aandacht te brengen dat met AI we niet alles op één hoop moeten gooien. Het delen van resultaten van medische onderzoeken ten einde ziektes op te lossen is wel wat anders dan het stelen van auteursrechtelijk beschermde werken om producten/ services aan te bieden waar anderen zelf geld mee gaan verdienen.
- Op internationaal vlak werken wij samen met SAA (koepelorganisatie van de CBO's van de audiovisuele makers), CISAC (wereldwijde koepelorganisatie van auteurs) en IFFRO (internationale federatie voor reproductie organisaties) om standpunten en inzichten naar de beleidsvoorbereiders en besluitvormers te brengen.
- Tevens onderzoeken we of uitbreiding van Lira's aansluitingscontract nodig is om collectieve afspraken over AI te maken.
- Lira oriënteert zich, samen met de Auteursbond en de NVJ, op een juridische actie. Samen met een toonaangevend advocatenkantoor onderzoeken we de beste processtrategie. Het lijkt in ieder geval logisch om big tech te laten weten dat wat zij doen, zonder toestemming gebruik maken van auteursrechtelijke beschermde werken, niet door de beugel kan.

Een breed palet aan werkzaamheden om te zorgen dat de makers uiteindelijk krijgen waar ze recht op hebben.

Vergoedingen voor auteurs

Bij Lira wordt auteursrechtelijk beschermd materiaal gehonoreerd. Wij gaan er vanuit dat (AI) tools kunnen worden gebruikt, maar nooit op zo'n manier dat er geen sprake meer is van auteursrechtelijk beschermd werk. Een werk dat 100% is geschreven door een computer kent geen auteursrecht. We zijn altijd uitgegaan van het vertrouwen dat het werk zelf is geschreven. En dat blijven we doen. En ja, de ontwikkelingen gaan snel. En dat zou kunnen leiden op termijn tot een aanpassing in onze werkwijze of reglementen. Ook bij de bouw van de nieuwe portal, die eind 2025 – begin 2026 live gaat, wordt er aandacht besteed aan deze vraagstukken en kijken we continue of er ruimte moet zijn voor nuancering.

N.a.v. de presentatie worden er een aantal vragen door de aangesloten en gesteld.

- Waar liggen de rechten als ik als auteur een opdracht geef aan ChatGPT om een roman te schrijven op basis van mijn ideeën?

De meningen zijn hierover verdeeld. De bestaande regels zijn gebaseerd op menselijke creativiteit, en er is discussie of ze wel toereikend zijn voor werken die (deels) door AI zijn gegenereerd. De interpretatie kan dus per geval verschillen. Een AI-gegenereerde tekst kan auteursrechtelijk beschermd zijn als er sprake is van voldoende menselijke creatieve inbreng. Je gebruikt in dat geval AI als een tool en in juridische termen zou het dan jouw creatie blijven.

- Is er een juridisch instrument om er voor te zorgen dat je werk niet wordt gebruikt door AI?

De juridische tool bestaat al, er wordt aangehaakt bij de bestaande TDM (Tekst- en datamining) exceptie. Deze regeling bestond echter al vóór de opkomst van grootschalige AI-toepassingen, en er is discussie of deze wel passend is voor het huidige gebruik van auteursrechtelijk beschermd werk voor AI-training. Volgens de exceptie mag AI het internet scrapen, tenzij de auteur een voorbehoud heeft gemaakt. Dat kan bijvoorbeeld via het toevoegen van een robottekst of menselijke tekst op de website of in het werk zelf. Niet iedereen is het eens met deze benadering: er wordt getwijfeld aan de effectiviteit en afdwingbaarheid van het voorbehoud. Aangeslotene vult aan dat hij schrijvers kent die met robottext werken en toch merken dat ze gescreped worden. Techbedrijven houden zich ook niet aan de robottext.

- Kan Lira rekenen op de steun van Europa?

De EU wil graag concurreren met Amerika. Europa wil naar een AI continent gaan. De vraag is blijft dat in evenwicht met de culturele en creatieve sector. Dat moet nog blijken.

De voorzitter verwacht dat na de verkiezingen in Nederland een vaste Kamercommissie voor AI komt. Op de website van de Auteursbond staat een handleiding om je werk te beschermen tegen onrechtmatig gebruik door AI.

Stand van zaken Video on Demand /BMS

Hanneke Verschuur licht de stand van zaken VOD en BMS (kabelvergoedingen) toe.

Het auteurscontractenrecht is in 2015 ingevoerd. Deze is in 2020 geëvalueerd in opdracht van het Ministerie J&V. Gebleken is, dat het Auteurscontractenrecht helaas de positie van de makers nog altijd niet voldoende waarborgt.

Momenteel ligt een voorstel tot verdere aanscherping van het Auteurscontractenrecht bij de Eerste Kamer. Het doel van die wet is om de marktongelijkheid in de culturele sector aan te pakken. De markt is al jaren uit balans. Door toegenomen machtsconcentratie van opdrachtgevers en de enorme lobby- en marktmacht van big tech, is het voor individuele makers feitelijk onmogelijk hun recht en dus hun vergoedingen te halen.

Daardoor zien schrijvers, vertalers en journalisten nog altijd te weinig van de grote winsten die met hun creatieve bijdragen tot stand komen. Door de komst van steeds meer online exploitatie is deze onbalans verder toegenomen.

De afgelopen jaren heeft Lira, samen met VEVAM (regie), NORMA (acteurs en musici) en FAIR (cameramensen, animatoren, hair-en make-up artists, visual effects makers en dergelijke) onderhandeld over een betere regeling voor VOD.

Helaas hebben de makersorganisaties in die onderhandeling geen wettelijke positie van de wetgever verkregen omdat niet is gekozen voor verplicht collectief beheerd. De regeling wordt getroffen met RODAP en met de streamingdiensten op basis van vrijwilligheid. De regeling is beperkt tot NL producties en Vernederlands producties. De onderhandelingen hebben plaatsgevonden onder procesbegeleiding via het Ministerie J&V en ze zijn op een haar na afgerond. Pas dan kunnen wij er inhoudelijk meer over vertellen.

Niet alleen over VOD, maar ook over BMS (kabelvergoedingen) wordt door de gezamenlijke makers CBO's onderhandeld met RODAP. Voor deze geldstroom is in 2015 een regeling afgesproken, die is na 5 jaar eenmaal verlengd met een nieuwe periode van 5 jaar en momenteel Voor BMS is in 2015 een regeling afgesproken, die is na 5 jaar eenmaal verlengd met een nieuwe periode van 5 jaar en momenteel wordt gesproken over verlenging van de regeling, voorheen met LVN en voortaan met FAIR erbij.

Happy Horizon Wervingscampagne

Jeroen Talens van communicatiebureau Happy Horizon neemt de aangeslotenen mee in de voorgenomen wervingscampagne van Lira. De campagne zal eind 2025/ begin 2026 van start gaan. Sociale media zullen een belangrijke rol spelen in het werven van nieuwe aangeslotenen.

Vraag van een aangeslotene: hoe lang loopt de campagne en wanneer is deze geslaagd?
We beginnen met de 1^e campagne en kijken wat daar de effecten van zijn en op basis daarvan kunnen we gerichte doelen stellen. Strategisch campagne voeren is een lange adem.

Aanvulling van een aangeslotene: waarom wordt niet vermeld dat het gratis is. Reactie van Jeroen is dat we dit zeker mee zullen nemen.

Vraag van een aangeslotene: ook uitgevers en producenten kunnen worden benaderd om auteurs te informeren. Antwoord hierop is dat de focus in eerste instantie ligt op tekstmakers en vervolgens zullen we nadenken over andere manieren.

Vraag van een aangeslotene: in hoeverre richten jullie je specifiek op jongeren? Dat is zeker een ook een doel om ook meer jongere auteurs bekend te maken met Lira

Oordeel en stemming over het gevoerde en te voeren beleid

De voorzitter vraagt of de aangeslotenen zich met het gevoerde en te voeren beleid kunnen verenigen. De aangeslotenen stemmen in met het gevoerde en te voeren beleid van Lira en Lira Fonds. De voorzitter dankt de relaties voor het vertrouwen in het beleid dat we voor beide stichtingen hebben gevoerd.

Willem Asman voor benoeming als penningmeester door de vergadering van stemgerechtigde aangeslotenen op niet-bindende voordracht van het bestuur

Er zijn geen tegenkandidaten gesteld. Willem Asman wordt voor een periode van drie jaar benoemd als penningmeester.

Benoeming en herbenoeming bestuursleden

Het Lira bestuur neemt afscheid van Annemarie Bon en Rien Verhoef en dankt de bestuurders voor hun inzet de afgelopen jaren.

Ter gelegenheid van het afscheid van Rien Verhoef droegen dichter Tsead Bruinja (Dichter des Vaderlands 2019-2021) en vertaler David Colmer een speciaal voor Rien geschreven gedicht voor.

Rondvraag en sluiting

Er zijn geen vragen of stemmen vooraf ontvangen. Er zijn geen vragen voor de rondvraag. De voorzitter dankt de aangeslotenen voor hun aanwezigheid en sluit de vergadering om 17:20 uur.

Poetry slam: vier ervaren dichters nemen het tegen elkaar op

Onder begeleiding van presentator Nicole Kaandorp en stemadviseur Wout Waanders nemen Mahat Arab, Sanne Lolkema, Sarah Ben Messaoud en Ivar van der Walle het tegen elkaar op in deze slam. Ieder krijgt drie minuten om een gedicht voor te dragen. Wout Waanders wijst op advies van de voorzitter Mahat Arab en Sarah Ben Messaoud als finalisten aan. Samen krijgen ze zeven minuten, waarin ze elkaar al improviserend en op rijm, verbaal de maat gaan nemen. Na deze roast is Mahat Arab de winnaar van de Lira Poetry Slam.